

med Grifstthed og Begjærlighed tømt dets Kasse; hold dette fast! thi det er disse Forhold, man ikke maa overse; der var en saadan sørgelig Periode for Sorø Akademi i Begyndelsen af dette Aarhundrede. Virksomheden var heelt standset, Akademiet var betyngt med en overordentlig Gjæld, Gudsret var i det yderste Forsald; — men da var der en Mand, som ved sin Virksomhed tilførte Akademiet Mere, end den hele Skjalmske Slægt og Holberg ved deres Gavnildhed havde fjænknet det, og denne Mand, for hvem dog, maastee den ærede Cultusminister turde nære nogen Interesse, der kunde gjøre hans Hjerte en Smule varmere for Sorø Akademi, var Paul Christian Stemann. Ved hans Virksomhed blev i Løbet af en Fjerdedeel af et Aarhundrede ikke alene Akademiets hele Gjæld afbetalt, men der var tillige blevet tilkjøbt meget betydelige Eiendomme, foruden at der blev ydet af Akademiet Midler til fremmede Diemed. Der var saaledes, som jeg før nævnte, blevet ydet 200,000 Rd. til Frue Kirke og Universitetet i Christiania, der var blevet indkjøbt en Mængde Gaarde i Sorø til Brug for Lærerne og Professorerne, der var blevet kjøbt et heelt nyt Gods til, og endelig var der blevet opsamlet en Capital af 7—800,000 Rd. Men alt dette var steet udelukkende ved privat Virksomhed; man maa ikke glemme dette, at Alt, hvad Sorø Akademi eier, eier det med privatretlig Ret og som Følge af private Gaver og Legater. Nu kan det naturligvis aldrig falde mig ind at sige, at, naar en saadan Stiftelse er kommen ned til os fra gammel Tid, forsynet med stor Rigdom, man da til evindelige Tider med Bogstavtrælden skalde opfylde alle de Bestemmelser, der vare givne derom, og at man med en hellig Næbsel skalde vige tilbage for Anvendelsen af enhver Skilling til andre nyttige og gavnlige Formaal; Sligt vilde være taabeligt, og dette ligger heller ikke i deres Tanke, som engang imellem slaae Hænderne sammen af Forbauselse over den Maade, hvorpaa Akademiet behandles. Der er jo igjennem en Række af Aar blevet taget rundeligt af Sorø Akademis Midler; engang har man anvendt Midlerne til Noget, der laa Diemedet nærmere, en anden Gang til Noget, der laa Diemedet fjernere, men Sorø Ak-

demi har befundet sig i den Stilling, hvori en Velhavende saa let kommer, naar Indtægterne flyde temmelig rundeligt, at han nemlig ikke seer saa nøie paa, om han udgiver en Skilling mere eller mindre; det vilde jo ogsaa være urimeligt, at et rigt Institut skalde nægte at understøtte Formaal, der kunne være det danske Folk til Gavn og Oplysning. Men, mine Herrer! der er megen Forskjel imellem to Ting: Det er at anvende de Midler, Sorø Akademi har tilovers, til Diemed, der kunne siges i nærværende Dieblik at trænge særdeles dertil og ere naturligt beslegtede med Akademiets Formaal, og et Andet er det at sige: Den Formue, Institutet faaer tilovers i gode Tider, tage vi til os og putte den i vor Lomme; hvad vi ville gjøre, naar engang Institutet skalde komme i Nød og Elendighed, det vilde vi Intet sige om, ihvorvel vi tænke ved os selv, at vi nok skulle vogte os for, hvis Saadant skalde skee, da at hde Sorø Akademi Understøttelse. Man er ikke engang, troer jeg, i saa Henseende saa særdeles tilbøielig til at være karrig, som Udvalget har været; jeg vil f. Ex. her nævne Wallendorffs Collegium, som vi forleden Dag havde under Behandling, et Institut, der efter sin hele Bestaffenhed, efter det Tidspunkt, hvorfra det er udgaaet, efter den Mand, der gaaer igjennem det, ligger Akademiet saa nær, at det vilde være en meget naturlig og tilgivelig Ting, om man havde ladet denne rige Broder hde sin fattige Broder en liden Understøttelse til at opføre et anstændigt Huus for. Men Gud bevares! der kommer Udvalget imellen med sit Flammesværd og vil ikke tilstede, at Noget gaaer fra Sorø Akademis Kasse hertil. Ligesaa nidkjært er det ligeoverfor Theatret, om hvilket man dog kan sige, at Ludvig Holbergs Navn maatte afgive nogen Grund for en saadan Understøttelse fra Sorø Akademi. Men, naar Talen er om Almuefolevæsenet, saa er der Intet i veien; vær saa god, siger man, og saa lukker man Sorø Akademis Kasse op paa vid Gab. Hvad er Almuefolevæsenet? Almuefolevæsenet er en grundlovmæssig Forpligtelse for Staten. Der staaer i vor Grundlov, at der skal være et Almuefolevæsen, og hertil ere alle Borgere pligtige at hde Understøttelse gjennem Skatter og Afgifter, men man har ikke Lov til at tage